

Q. D. B. V.

EXCURSIONES IN ARGUMENTA NONNULLA
EX VTROQUE IVRE

INTER TVMVLTVARIAM LECTIONEM

NOVELLARVM QVARVM-
DAM IMP. LEONIS DICTI
PHILOSOPHI

INSTITVTAE

ET

EX DECRETO MAGNIFICI ICTORVM ORDINIS
PRO SVMMIS IN VTROQUE IVRE
HONORIBVS

ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS RITE
OBTINENDIS

AD DISPVTANDVM PROPOSITAE

A

CHRISTIANO LVDOVICO SCHEIDIO

A. D. VII. SEPT. CID IO CCXXXVII.

GOTTINGAE,
APVD J. C. L. SCHVLTZIUM,
ACAD. TYPOGR.

NOVITIA
DAMIANI
HIERONYMI

EX PROCEPTO
PROS...

CHRISTIANUS

NATAE BONIS AVSPICHS
GEORGIAE AVGVSTAE
CIVIBVS DELICHS DECORIBVS
INCLVTIS ET SPLENDIDISSIMIS
ILLVSTRISSIMIS COMITIBVS
AC DOMINIS

DOMINO
HENRICO ERNESTO

S. R. I. COMITI DE STOLLBERG, KOENIGSTEIN, RVPEFORTI, WERNIGERODA ET HOHENSTEIN, DYNASTAE DE EPSTEIN, MVNZENBERG, BREVBURG, AGIMONTIO, LOHRA ET KLETTENBERG. &c.

DOMINO
FERDINANDO CASIMIRO

S. R. I. COMITI DE YSENBURG ET BVDTINGEN. &c.

DOMINO
ALBERTO AVGVSTO

S. R. I. COMITI DE YSENBURG ET BVDTINGEN &c.

DOMINO
GVILIELMO REINHARDO

S. R. I. COMITI DE YSENBURG ET BVDTINGEN &c.

DOMINO
LVDOVICO BERNHARDO

S. R. I. COMITI HENKEL LIBERO BARONI DE DONNERSMARK, Dy-
NASTAE INCLVTARVM ET RESPECTIVE LIBERAE INTER STATVS
SILESIOS DYNASTIARVM DE BEVTHEN, TARNOWIZ ET
ODERBERG, DOMINO DE GTOELL ET
WESENDORFF. &c.

DOMINO
HENRICO XI. RVTHENO

S. R. I. COMITI AC DOMINO PLAVIAE, DYNASTAE DE GRAIZ,
CRÄNNICHFELD, GERA, SCHLAIZ ET LOBENSTEIN. &c.

DOMINO
PHILIPPO ERNESTO

S. R. I. COMITI ET NOBILI DOMINO DE SCHAVMBVRG, LIPPE ET
STERNBERG. &c.

DOMINIS MEIS GRATIOSISSIMIS
ET AETERNA PIETATE COLENDIS
PRO GRATIOSA EORVM ERGA ME VOLVNTATE
HAS THESES INAUGVRALES
IN SIGNVM ANIMI DEVOTISSIMI

D. D. D.

GUILIELMO REINHARDO

D. CHRISTIANVS LVDOVICVS SCHEID.

Vt dissertationem hanc inauguralem, vilissimum
& nullius in se pretii opus, **VOBIS, ILLV-**
STRISSIMI COMITES, consecrem, quam pluri-
mae tum aliis mecum communes, tum mihi pro-
priae causae animum meum impulerunt. Praelo
enim, sub quo iam pridem sudare coeperat, cum
liberari non potuerit, nisi his ipsis festiuis lubentiae
diebus, quibus solemni ritu caerimoniisque dicata
fuit nostra haec **GEORGIA AVGVSTA**, regia **AV-**
GVSTISSIMI PARENTIS SVI munificentia vere
augusta reddita, quid quaeso tempori aptius, mihi
honorificentius, & Academiae ipsi gratiusa me su-
scipi potuisset, quam vt ex **ILLVSTRISSIMIS VE-**
STRIS NOMINIBVS, quae non vltimam huius Par-
nassiae rupis laudem, decus, gloriam hodie con-
ficiunt, chartis hisce splendorem conciliem? Vidi-
mus inter tot laetitiae accessiones, atque felicitatis
nostrae incrementa, illud omnium virtutum, quot
& quantas humana natura recipere, aut industria
perficere potest, exemplum omnibus suis numeris
absolutissimum, **ILLVSTRISSIMVM DOMI-**
NVM, DOMINVM GERLACVM ADOL-
PHVM DE MVNCHHAVSSEN, togatae
militiae hoc saeculo principem excellentissimum, cu-
ius ingentibus titulis hoc vnum fortasse huc vsque
defuit, vt auctor, effector atque consecrator lit-
terariae alicuius palaestrae diceretur; et ita vidimus

VIRVM, SVMMAS ORBIS ERVDITI DELICIAS,
vt, quod fera inter VESTRAS laudes numerabunt
faecula, ILLVSTRISSIMI COMITES, morum VE-
STRORVM elegancia, et incredibili erga doctrinas
quasuis liberales studio, quod aequae ac celsissimus
in ille locus, in quo Natales VESTRI VOS collocarunt,
dudum iam in hac academia memoranda omni po-
steritati suauitate, vti flos in septicis redolet, mirifice in
VESTRVM omnium amorem raptus, atque, si ex nu-
merosa tot iuuenum heroum, genere non minus,
quam propriis suis meritis illustrissimorum in ipsis
Vniuersitatis incunabulis praesentia veri quid diuinari
poterit, poterit autem certissime, VESTRIS virtuti-
bus securus fuerit redditus, fore omnis conditionis at-
que fortis homines, qui tot EIVS EXCELLENTIAE
curas, tot in academiam hanc collata beneficia celebra-
bunt, atque cum NOMINE EIVS ILLVSTRISSIMO
gratae posteritati et ipsi immortalitati commenda-
bunt. Enarrabitur aliquando in annalibus GEOR-
GIAE AVGVSTAE, ILLVSTRISSIMI COMITES,
vnumquemque VESTRVM, in quo quid hon-
oris nascenti huic academiae desit, in solemnii
illa dedicationis panegyri partem illorum orna-
mentorum, quibus eruditae ciuitates concessam
sibi ab Imperatoribus dignitatem, ac, vt ita di-
dicam, maiestatem, more a maioribus recepto, osten-
tare atque tueri solent, serico puluinari impositam
mani-

manibus suis in templum vniuersitati huic sacran-
 dum gestasse. Legetur, quod nos auribus nostris au-
 diuimus, quanti VOS aestimet, quod pretium VE-
 STRIS virtutibus statuatur, quantum denique VOBIS,
 optumis suis ciuibus, iure suo gloriatur atque super-
 biat alma academia, quod omne facundissimi orato-
 res his diebus pluribus interpretati nobis sunt, atque
 in solemnibus concionibus professi, quos inter hono-
 ris causa solos nominabo summos duumuiros, PER-
 ILLVSTREM nimirum IOANNEM PETRVM
 TAPPIVM, quem virum eloquentissimum si Athe-
 nae tulissent quondam, aut elata Romulidum moe-
 nia, hodie non sine multis laudibus in fastis eorum
 reperiremus, dignum, cui etiam Isocrates, De-
 mosthenes, Tullius, Plinius, omnesque omnium
 aetatum celeberrimi rhetores adsurgant, atque IL-
 LVSTREM BRABVTAM meum, GEORGI-
 VM CHRISTIANVM GEBAVERV, illum pri-
 micerium iuris antistitem, & omnis humanioris e-
 ruditionis statorem, qui cum lauream iuridicam no-
 bis conferret, exemplo in Themidis sacrario rarissi-
 mo carmen tam castum, tam concinnum, tam elegans
 modulatus est, vt nesciam, an Maro vllus, vllus Qui-
 dius, Flaccus, aut alius, quisquis sit, Ausonius po-
 eta melius vmquam cecinerit. Haec igitur omnia
 & singula si incognitus plane VOBIS essem, ILLV-
 STRISSIMI COMITES, insoliti aliquid audendi
 mentem mihi inspirare potuissent, quid ergo mi-
 rum,

• 1011111

rum, si addiderunt eandem notissimo VOBIS, &
quod inuidiae dictum, amato a VOBIS omnibus,
ac multiplicibus & inuisitatis honoris significationi-
bus supra sortem meam & qualiacumque merita
ornato, aucto, mactato? Fatebor itaque palam, &
fatebor ingenue illam animi mei erga VOS pieta-
tem, quam demisso hactenus pectore seruauit, ser-
uare autem diutius non possum, quin erumpat, &
orbi patefaciat, quam vehementer, si possem, to-
tus VESTER esse cuperem, mancipatus nunc et-
iam VOBIS, & publicis quasi tabellis addictus. Ac-
cedunt adhuc aliae rationes, his omnibus non le-
uiiores, quae solemnem hanc dedicationem mihi
suasere. Annus nunc agitur quintus, cum animi
limandi studiorumque qualiumcumque magis po-
liendorum gratia iter ad Gallos, Belgas & Helueti-
os suscepi, apud quos, uti partam eruditionis glo-
riam ciuibus nostris inuident, haut raro eruditif-
simi viri summum illud nostratum peregrinandi
studium sic mihi in sermonibus suis obiecerunt, ut,
sinistra interpretatione, quasi in patriis nostris aca-
demiis sapientia omnis & studia illustrissimae VE-
STRAE conditionis hominibus digna exularent, pe-
nes se vero, quicquid elegantiae, quicquid venusta-
tis animum perficit, resideret, & quaerendum es-
set vnice coniecissent inde, & gloriarum interdum vo-
luerint. His igitur absens nunc ostendere volo, ve-
ra esse, quae tunc regefferam saepicule, nec deesse
yniuer.

vniuersitatibus nostris iuuentutis principes, nec de-
floruisse in illis politiores artes, &, quae maiori for-
tunae natos iuuenes decent, scientias, quod illustri-
ori, quam Academiae huius exemplo cum probare
non possim, patimini, quaeso, **ILLVSTRIS-
SIMI COMITES**, vt **VESTRA ILLVSTRISSIMA
NOMINA** in fronte dissertationis meae exhibeam.
Vindicabitis hoc modo non solum omnium Ger-
maniae academiarum honorem contra exterorum
obtreccionem, verum etiam, quod alterum argu-
menti mei caput est, euincetis exemplo **VESTRO**,
quam falsa sint, quam impia, quae maleuolorum
turba de alma nostra **GEORGIA AVGVSTA**,
quae vt sidus maius radios suos vbique nunc emit-
tit, haecenus musinata est, et inuitabitis imposte-
rum iuuenes **VOBIS** similes, hoc est, Heros tanta
nobilitate conspicuos, vt veniant ad limina nostra,
& limpidissimum doctrinae & sapientiae lac ex di-
uinae Palladis vberibus, praeuentibus amplissimis
nostris Professoribus, ad imitationem **VESTRAM**,
heic potius, quam alibi, auido ore hauriant. De-
fino, ne fines epistolae excedam, in votis & pre-
cibus ardentissimis, **ILLVSTRIS-
SIMI COMITES**. Seruet **VOS DEVS GENTIBVS VESTRIS CEL-
SISSIMIS**, paternis & auitis ditionibus splendidissi-
mis, immo vniuersae Germaniae, quae non ingra-
ta erga indigenas suos mater atque tutrix, si quid
hariolari nouit augurium meum, iam eximias quas-
uis

uis togae & fagi dignitates VOBIS VESTRISQUE
virtutibus parat atque promittit. Valete, DO-
MINI GRATIOSISSIMI, & quod agitis, gratia,
indulgentia & amore VESTRO me dignari pergi-
re. Iterum iterumque valete, O DECUS, O
PRAESIDIUM NOSTRUM! Scribebam Goettin-
gae a. d. XII. ante Kalendas Octobris Anno R. S. H.
MDCCXXXVII.

Vindicatis hoc modo non solum
maius academiarum honorem contra execratorum
obprobria, verum etiam quod aliam signi-
ficantem in capite est, cuius exemplum VESTRO
dum talis fuit, quam inopia, ducit inchoatam
tunda de sua nostra GEORGIA AVGVSTA
que ut libus maus radios suos vbiq; nunc emi-
tit, hactenus mundata est, et invidiam impo-
rum inuenes VOBIS similes, hoc est, Heros tanta
nobilitate conspicuos, ut veniant ad iunias nostras,
& simpulissimum doctrinae & sapientiae hac ex di-
tunc Palladis vberibus, praecentibus amplissimis
nostris Professoribus, ad imitationem VESTRAM.
hic potius, quam alibi, audio ore hauriant. De-
sino, ne fines efflores excedat, in vos & pre-
cipue ardentissimis, ILL. VESTRIS SIMI COMITES.
Sicut VOS DEVS GENITIBVS VESTRIS CEL-
SISSIMIS, paternis & avitis ditionibus splendidissi-
mis, immo vniuersae Germaniae, quae non ingr-
ta erga indigenas suos mater atque nutritrix, ille quid
hauriant non arguuntur, iam eximias duc-
tis.

PRÆFATIO.

Pauca sunt, **BENIVOLE LECTOR**, quae praefari huic dissertationi volui: ridiculum enim foret, opusculo trium paginarum longum praemittere prooemium. Exhibeo tibi Exercitationes quasdam in Nouellas **LEONIS**, leues satis et nullius, quod facile largior, ponderis. Sed qui nouit, quae in praesenti fortunae meae conditione circumscribant me cottidie negotia, quot aliae occupationes scribentem mox turbent, mox plane auocent, etiam his vltro veniam dabit. Adest alia ratio, cur, vt ex humanitatis legibus mecum agas, iure quodam meo abs te postulare possim. Testem habeo **ILLUSTREM ICTORUM ORDINEM**, quam repentine, et vere tumultuarie haec omnia in chartam conicienda mihi fuerint, posteaquam vel ipsum quoque consilium de capeffenda laurea iuridica intra vnus septimanae spatium et capiendum et expediendum mihi erat. Quid vero eruditae lucubrationis tam breui tempore emancipari poterit ab homine cum primis iuvene, nec satis otio abundante? Elegi vero Nouellas **LEONIS** cum de inauguralis disputationis themate cogitare me iusserat **MAGNIFICUS PROMOTOR**, hanc potissimum ob causam, quia et faciliores de rebus pluribus instituuntur huiuscemodi excursionones, quam quidem vna controuersia ex regulis bonae methodi curate atque pro dignitate sua enodatur, et defendenti ex diuersitate argumentorum, quae tractantur, maior campus aperitur, quantum vtroque iure profecerit, auditoribus suis declarandi, quamuis, vltimum hoc serio nec quaesierim ego, alienus per omnem vitam meam ab omni vanae gloriae aucupio, nec si vel maxime petiissem, consequi hac opella potuissem, vbi typographis, qui quidem

dem non mediocri numero in erudita hac civitate de-
gunt, ob eas, quae propediem nos expectant, festivas
inaugurationis dies, tam multiplices totque concatenati
fere labores fuere, ut a nemine eorum impetrare po-
tuerim, quo prelo liberata penitus tunc fuerit disser-
tatio mea, cum eruditissimorum Dominorum Oppo-
nentium incudi ex decreto ILLUSTRIS ORDINIS sub-
iicienda erat. Interim suscepti huius laboris nec ho-
die me poenitet, quin potius, quem e manibus mihi
extorsit temporis penuria, calamum propediem iterum
annuente DEO sumere et coeptam telam, si longior
mihi apud Musas habitatio forte continget, ita perte-
xere apud me constituerim, ut nulla ex his Imp. LEO-
NIS Nouellis sine peculiari exercitatione dimitatur.
De ipso auctore harum Constitutionum nil addidi, quo-
niam oratione peculiari *de factis Iurisprudentiae post Ju-
stinianum* huic actui disputatorio more consueto pra-
missa ea omnia congesseram, et explanaueram, quae
de Imperatoris huius vita ad legum eiusdem intelligentiam
lectu necessaria fore duxeram. Quod vero restat,
TU, LECTOR, quisquis sis, HUMANISIME, dis-
sertationem eo tempore exaratam, quo de solemnibus
academiam dicandi ritibus occupati fuere Patres Am-
plissimi, non prius, quaeso, e manibus deponas, quam
natae bonis auspiciis ornatissimae Musarum sedis, om-
nibusque qui de ornanda ea amplificandaque feliciter
huc dum laborarunt, fausta quaeuis et felicia mecum
sis precatus. Vale, et, si aequus es, ex meo voto vale
rectissime, sin minus, pone triste supercilium, parum
enim ater aliorum calculus, aut nota iniquior me mouet,
qui, dum neminem offendo, cuius libere de me
meisque sentiendi iudicium relinquere possim, et sensu suo
quemuis obtrectatorem abundare lubentissime patior.
Iterum iterumque vale.

B. C. D.

EXERCITATIO I.

OCCAS. INSCRIPT. NOV. I

§. I.

Primis Christianis nihil *ἀνευ εὐλογίας* agere (a) moris fuisse, facile nobis concedet, qui sacras noui foederis paginas curatius inspexit, & quanta erga DEVM religio pectori eorum diuini amoris incendio flagranti inhaeserit, seque in omnibus actionibus & tota vita exseruerit comprobaueritque, ex ipsius SPIRITVS SANCTI testimonio legit aut cognouit vquam (b).

(a) Quod in pudenda hac saeculi & morum corruptione, vbi pia quaeuis sordent, & fanaticismum fere redolent hominibus perditissimis, eo minus mirum nobis vel adfectatum videri debet, cum rerum omnium & actionum auspitium a precationibus & thure Ioui oblato capiendum esse, moratiores iam ethnici, sola natura duce, cognouerint probe, & nihil rite, nihilque prouidenter homines sine decorum immortalium ope, consilio, honore auspicari posse profiteri debuerint. MANLIUS apud LIVIUM L. 38. c. 48. PLINIUS SECVNDVS in Panegy. Traiano Imp. di-
cto c. 1.

A 2

(b) Sic

(b) Sic etiam ex historia priorum saeculorum docemur, IESV CHRISTI memoriam tam gratam fuisse, tanque familiarem primis eius confessoribus, vt, cum ab obtrectatoribus Christiani nominis eis obiiceretur, quod DEVM adorent in cruce extinctum, ipsi potius, vt testatum faciunt, omnem suam in cruce hac salutem positam esse, *συνεχόντες* & rebus suis gestis & facultatibus omnibus, tanquam legitimum quoddam insigne, inscribere conlueuerint CAROL. DV FRESNE *in gloss. ad verbum signum Christi*: NICOL. NOVERRIVS *in diss. ad LVCIVM CAECILIVM de mor. persecur. art. 3. p. 184. seq.* adeo, vt TERTVL- LIANO teste *Libr. de cor. mil. c. 3.* non frontem saltim eo signo praemunierint, verum nec vestem induerint, nec calceos prius pedibus commiserint, quam crucis signo signassent vtrumque; Immo & in instrumentis pro fide & subscriptione fuisse crucem in charta pictam *l. ult. §. 2. C. de iure delib. & Nou. 99. prooem. infim.* doceri possumus.

§. II.

Atque haec antiqua pietas, posteaquam, vt fieri solet, magis magisque formularia facta fuit, originem, puto, cum aliis, tum praecipue consuetudini sanctionibus legalibus inuocationem diuini nominis praemit- tendi in cancellariis veterum Imperatorum praebuit; quemadmodum enim ex SACRAE NICAENAE SY- NODI decreto omnes Christiani *formatas litteras suas* *tribus elementis Graecis* DEVM PATREM, FILIVM, ET SPIRITVMSANCTVMSANCTVMSANCTVMSANCTVM designantibus signari iuf- si fuerunt, ita Principes non minus religionis program- matibus suis inhaerere voluisse, & legi huic ecclesiae alligatos se profiteri maiestate sua dignum putasse, *arg. l. 4. C. de LL. & Const. Pp.* credere non absolum erit, cum primis in re, quae & primo obtutu pietatem spi- raret,

raret, & legem, quasi non sine Numine scriptam, subditis magis insinuaret. Hinc itaque est, ut quicquid legum hic videmus, id omne *in nomine eius, qui uniuerso humano generi salutare leges tulit*, CHRISTI, veri DEI nostri, promulgatum a LEONE nostro videamus. (a) In quo certe, modo pio & deuoto corde id fiat, dignus est, ut non saltim nomothetae, verum homines Christiani omnes eum imitentur, quippe quibus facere omnia *ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ* Apostolus *I. ad Cor. X. 31* & *ad Coloss. III. 17.* praecepit.

(a) Sane hac in re, uti alibi saepius LEO IVSTINIANVM secutus est, qui non saltim prooemio *Institutionum*, vtrique *constitutioni de confirmatione digestorum*, quarum una ad *Senatum*, altera ad omnes populos directa est, nec non *constitutioni de ratione docendi iura ad Antecessores*, & denique *L. 1. & 2. C. de Offic. Praef. Praet. Afric.* talem diuini expiatoris nostri nominis implorationem praemisit, verum etiam in aliis multis locis, ex more principibus consueto, quod DEO auctore regnet, eiusque prouidentiae & tuitioni accepta ferat omnia professus est. *vid. Constit. de Concept. ff. ad Tribonianum, & dictas Constit. de Confirm. ff.*

§. III.

Deliberato autem animo scripsimus, vero diuini Numinis sensu fieri id debere. Si enim ex sola consuetudine, & sine intimo pietatis adfectu tale quid peragitur, quam detestandus, quaeso, & horrendus est diuini nominis abusus, quem tales non praemeditatae formulae produunt?

§. IV.

Hinc nescio fere, an in nostris, qui Christiani es-

se cupimus, rebus publicis ferenda sit notariorum consuetudo, qui instrumenta sua, qualiacumque sint, praemissa SACROSANCTAE TRINITATIS commemoratione conficere solent, ita quidem, ut *verbi gratia* de iniuriarum retorsione instrumentum conscribere iussi, impium & a Christiano nomine alienissimum facinus auctore DEO optumo maximo perpetrare non vereantur. (a) Quod vellem agnoscerent legislatores nostri, cumque tam perfecta respublica sperari nequeat, ubi boni omnes, nemo malus esset, & vel a iudice ad tabelliones vsque, vltimos hominum in foro occurrentium, incorrupta morum sanctimonia pristinaque Christiani nominis simplicitate cunctorum mentes occupatas teneret religio, tali consuetudini, cum summo Numinis contemptu saepius quam arctissime coniunctae, obicem pro auctoritate sua ponerent, proprio cuiusvis pudori & conscientiae hoc pietatis studium, ad quod alias cogi nescit humanum pectus, impofterum relicturi (b).

- (a) Equidem nondum certo in scholis Theoreticorum definitum est, num inuocatione diuini nominis in instrumentis notariorum opus sit? Sunt enim haud pauci, qui illud negant, ideo forsitan, quod sit leuis solemnitas & res minimi praecidicij, quae, *quia non est fundata in aliqua vrgenti ratione vel vtilitate*, uti BALDVS ait, omiffa arg. l. 1. §. 15. ff. de insp. ventr. culpae non imputatur, ut noceat omittenti, quos inter GIPHAN. ad pr. Inst. STRVV. de inuocat. nominis diuini A. 26. inf. SCHNEIDEWIN ad pr. Inst. n. 8. ROSBACH in praxi civili T. 62. n. 3. HOPP. ad pr. Inst. aliis contra id adfirmantibus, & ad expressam constitutionem Nou. 47. C. I §. 1. glossam item, ac Rec. Imperij de A. 1512. §. und nach dem 3. pro tuenda sententia sua prouo-

prouocantibus, quibus etiam, vt ex multis paucos sal-
 tim nominem, sed bonos, BRUNNEMAN. *ad pr. Inst. n. 2*
 & PHILIPPI *in obser. ad Decis. Elef. Sax. Dec. XX. obs.*
 2. accessere. Nec male, si quid recte intelligimus, quia
 priuato non conuenit, formam a legislatore praescrip-
 tam impune negligere, neque monente BARTOLO *con-*
ditio apposta a lege lenem solemnitatem continere intelligenda est.
 Practicus sane, qui tam verecunda cogitatione vultures il-
 los togatos, & altercationes execratur, vt crabrones exci-
 tare nolit, in hoc sententiarum diuortio caute agit, si
 hanc formulam prius non omittit, quam ex summi prin-
 cipis decreto res extra omnem controuersiae aleam po-
 sita est.

- (b) Sed inquires forte, ita derogatum iri diu Apostoli,
 quod supra laudauimus, monito. Minime gentium!
 nihil religio in externis quaerit, *I. ad Corinth. IV. 20.* cor
 desiderat: hoc occupat, & sacris suis scintillis inflam-
 mat penitus, vbi humana petulantia non impeditur.
 Externa placent hypocritis, qui nubem pro Iunone am-
 plectuntur, umbram sectantur, corpus derelinquunt,
 in verbis sibi placent, vim Christianismi ignorant pe-
 nitus.

EXERCITATIO II.

OCCAS. PROOEM.

§. I.

Parens academiae PLATO, qui quidem recte doceue-
 rat, *non debere posteros rationem legis quaerere, sed eam,*
quasi DEI vocem & praeceptum, obseruare, vulgo va-
 pulat

pulat, quod nihilominus, parum rectissimi moniti huius memor, tres legislationis partes, *prooemium* scilicet, *legem & sanctionem* requisierit, ipsique adeo legislatori necessitatem iniunxerit, ut, quatenus eum legem ferre ratio mouerit, quasi in fronte eiusdem indicet, & subditis suis reddat cognitum. Quam ob causam recte (a) iam confutatus fuit a SENECA, felicissimo illo veteris Sapientiae alumno, cui non labra solum, sed manus etiam ac pedes in philosophiae fontibus proluisse contigit, qui dudum obseruauit, *legem breuem esse oportere, quo eo facilius ab imperitiis teneatur, velut emissis diuinitus vox sit, & nihil videri frigidius, quam legem cum prologo.*

- (a) Immo rectissime! *Legis enim, uti probe MODESTINVS l. 7. ff. de LL. obseruat, virtus haec est, imperare, vetare, permittere, punire, non ratiocinari, suadere, hortari, precari.* Quid quod, si IUSTINIANO credimus, quod *medicamenta morbis, hoc exhibere intra negotiis, Nou. III. pr. vel LEONI nostro, qui eius ratiocinium in praesenti prooemio latius deducens, ac quasi periphrasi illustrans leges tamquam custodes vitae nostrae & medicos nobis sistit, dum mala, partim ne oriantur, ac in communem vitam promanent, impediunt, partim vero, quae mala occulta sunt, insinuanterque irrepserunt, eorum noxam corrigunt, ac veluti radicitus vitiositatem euellunt, eamque non sinunt corroborari: quis, quae so, nostrum tam ineptus est, ut, si vitae ipsi periculum imminet, debilitatas corporis vires & labefactatam valetudinem non prius emendari, aut pristino suo robori elanguida membra reddi posse existimet, quam pensculatius in virtutes omnes medicamentorum sibi in hoc rerum articulo ex Aesculapii pen-*
nu ex-

-n- inhibitorum inquisierit, & singularum potiuncularum
 atque bolorum, quos ingurgitare & deuorare iubetur,
 vires exploratas habeat, ipsas denique causas abscon-
 -non- ditas cur id potius, nec aliud panchrestum Hippocra-
 -190- tis alumnus sibi obtulerit, cognouerit perspectissime &
 -50- probatas deprehenderit? Nonne igitur, vti medicis sine
 -18- anxio ob quam causam quidque agendum sit, examine
 non obtemperamus, ita merito & legibus in Republica la-
 -12- tis sponte & lubentes morem gerimus, quod eas ad sa-
 -11- lutem ciuium, ciuitatisque incolumitatem, vitamque
 -10- hominum & quietem conditas esse, etiam si sine ratio-
 -9- cinio nobiscum agerent, certissime persuasi & conui-
 -8- cti esse possumus. Atque hanc causam esse arbitra-
 -7- mur, cur potissimum legibus diuinis aliam rationem ad-
 -6- ditam non videamus, quam verissimum illud: EGO
 -5- SVM DOMINVS DEVS TVVS, quia hoc ad proban-
 -4- dum sufficit, omnem nostram felicitatem ex religiosissima
 -3- huius edicti obseruantia pendere, ita, vt secus agendo,
 -2- sibi ipsi aduersus foret homo. Eundem in modum, quan-
 -1- tum ad legum & medicamentorum similitudinem phi-
 -0- losophatus est PYTHAGORAS, ille, si quisquam alius,
 -1- sublimis maxumopere & excelsi iudicii vir, quem
 -2- Philosophia ipsa tamquam magistrum suum teste SAL-
 -3- OLVIANO suspicere debet. vide IAMBlichVM in vita eius.

§. II.

Licet igitur hoc certissimum sit, & facile nobis
 largiantur omnes illi, quibus ex meliore luto finxit
 praecordia Titan, ocludendam potius esse loquaci
 hominum rationi linguam, quam argumentorum le-
 nociniis & coloribus legi aliunde quaesitis de iustitia
 eius vel iniustitia inter se mutuo differendi ansam sub-
 ditis praebendam: (a) tamen in iuris nostri corpo-

B

re nihil

re nihil his frequentius esse, nec legem facile vllam sine praefatione occurrere fateamur necesse est.

(a) Facillimum itaque est, iudicare ex his, probe tenendum esse finium regundorum iudicium inter diuersa plane a se inuicem officia, *legislatoris & doctoris*, adde etiam *iudicis*, quippe cui praeter legum custodiam & executionem relictum est nihil. *Legislator* enim causam praeceptorum suorum pro ratione status vel plane non indicat, vel, quod in iure nostro inusitatum non est, calide interdum dissimulat, aliamque pro vera substituit; *Iurisconsultus* vero in interpretandis applicandisque legibus omnia cum cura & diligentia rimatur, & quantum sine reipublicae dispendio, & salua legislatoris auctoritate fieri potest, in ipsas arcanas & absconditas rationes, quibus ad legem talem sancendam induci forsitan potuit princeps, penetrat, nec, si quid simulate ab auctore legis dictum, eo sibi facile illudi patitur. *Illum* sequi debent, quibus obsequium pro gloria relictum est, etiam si nihil addidisset, quam decantatum illud: *Sic volo, sic iubeo, stat pro ratione, voluntas.* Nam & hic disputare de principali iudicio non oportet, & sacrilegii instar est, dubitare, an iusta sint, quae praeceperit Princeps. arg. l. 3. C. de crim. sacril. Hunc vero merito suo alto supercilio despiciunt, & Plauti pistrino potius, quam splendido doctoris nomine dignum putant quotquot sunt emunctioris naris homines, si recitari semper ab eo verba legis audient praetereaque nihil addi, sed ad vulgatum illud IULIANI ex l. 20. ff. de LL. non omnium, quae a maioribus constituta sunt, reddi posse rationem, tamquam commune omnis ignorantiae palladium, quauis occasione sese recipere videbunt. Illi igitur, quamuis bonus princeps nihil sine ratione disponat, in hac tamen pragmaticarum suarum sanctionum ad subditos relatione edixisse ita, & voluntatem suam exposuisse sufficit; Huic vero edicta rite

Clarite intelligere, & intellecta optume ex mente nomothetae interpretari, ac exinde demum de vero eorumdem pretio, & ad praesens negotium habitu iudicare ac decidere curae est cordique. Hinc porro intellectu facile est, posteaquam peregrinis legibus alligati viuimus, omnes illos in iure interpretando operam & oleum perdere, qui antiquitates Romanas, & magistratuum apud Quirites successiones, veterum item Iuriscultorum philosophiam, atque de iure respondendi modum, vna cum Imperatorum nostrorum politicis imperandi rationibus ignorant, & elegantiores hasce litteras, sine quibus verum legum sensum ne Oedipus quidem diuinabit, ad Criticorum duntaxat peculium, neuitquam vero ad veram Iurisculti laudem pertinere arbitrantur.

§. III.

At enim vero tantum abest, vt, quod obrestatores legum harum faciunt, ineptire ideo legislatores nostros augustissimos, & dignitatis suae immemores ludi magistri sapientiam adfectare statuamus, quin potius & hoc nomine eos reuereamur multum & suscipiamus, persuasi scilicet, nihil hic esse, cuius non reddi possit euidentis ratio. Nam cum antiquitus libera adhuc republica suaderi solebant, non pro auctoritate sanciri Quiritium leges, Imperatores postea, ne dominatum ubique adfectare, & migrare plane pristinos mores curiaeque consuetudines viderentur, delati ad se summi imperii potestatem contra impatientes seruilis iugi animos velamine hoc aequitatis prudenter celare, & populo frena sua mordenti obducto hoc glaucomate vafre satis & astute persuadere voluerunt, quasi de pristina illa libertate nihil penitus

tus amissum esset, nec tam princeps, quam ipsa re-
cta ratio, cui nemo, nisi inspiens, obsequi durum
sibi & molestum putat, ediceret ita, suaque placita
proponeret. (a)

(a) Sapienter itaque hic aliquid datum est populari genio,
ne legibus inimica plebs principi statim primo legis ob-
tutu Plaurinum illud occinere possit: non reputat la-
boris quid sit, (sc. obsequi & morem legi gerere) neque aequum
anne iniquum, imperet, cogitat. Adeo enim for-
te improbum non est, illud PLATONIS & ORIGE-
NIS: *Vulgus aliquando fallendum esse, modo suo fallatur bono,*

§. IV.

Qua quidem cautione licet LEONIS aevo, qui
nec populo antiqui sui imperii memori, Romano scilicet,
imperavit, nec in ea tempora incidit, ubi triste fer-
uitutis iugum dulcedine imperii leniendum erat, vix
amplius fuisset opus, eundem tamen morem hunc
a praedecessoribus suis constanter observatum sibi-
que traditum non migrasse eo minus miramur, quia &
novitas omnis in legibus suspecta est, & ipse bonus
Imperator Philosophi nomen apud posteritatem adfe-
ctabat, sibi-que, quod omnes fere eius constitutiones
produunt, multum de eruditione sua placebat, eaque
ipsa testatum forte reddere cupiebat, verissimum fu-
isse suo aevo illud PLATONIS: *tunc demum felices fo-
re respublicas, si aut philosophi imperent, aut, qui imperant,
philosophentur.*

§. V.

Caeterum Germanorum libertas, summum il-
lud & antiquissimum indomitae olim gentis bonum,
idem

idem mihi exigere videtur, quod apud Romanos quondam popularis aurae & temperati regiminis memoria. Hinc nullum facile ex cancellariis nostris emancipari videbis principale edictum, quod non flosculis huiusmodi philosophicis & argumentis suadendi insinuantique legem ornatum, ac multiplicibus ratiociniis calamistratum quasi sit. Quamquam, si verum illud TERENCEII, quod negare facile audebit nemo, *id in vita esse utile, ut ne quid nimis*, etiam hic omnino istud NEOPTOLEMI apud ENNIVM: *philosophandum, sed paucis!* omnibus, quibus scribenda sunt sacra huiusmodi programmata inculcandum, & cum cura tenendum erit.

EXERCITATIO III.

OCCAS. NOV. V.

§. I.

An Testamentum condere possint coenobitae? quaestio fuit LEONIS decisioni a Patriarcha Constantinopolitano, Stephano, submissa, in qua decidenda ipse fere desudasse fatetur imperiali diademate redimitus philosophus, (a) quoniam nimirum *quae heic subnata est ambiguitas, an constitutione facta monachos istiusmodi bonorum dominos designare oporteret? an vero ipsos ab illorum dominio arceri conveniret, ut nubes rationis radios, quo minus ea res perspicue diiudicari poverit, subire & effuscare ipsi visa est.* Operae itaque pretium erit, & quid

quid iuris ante LEONIS tempora circa hanc controversiam obtinuerit, & quid ipse postea disposuerit, & quid praxi hodierna forte obtineat, paucissimis exponere.

(a) Forſitan omnes illae Leonis curae inde natae ſunt, quod praeuidere poterat callidiſſimus princeps, in quamcumque partem ſententia ſua inclinet, aut veritatem, aut monachorum collegia ſe offeſſurum fore. Quod vltimum ſane metuebat merito, rem habens cum Clero, vel ſaltem cum Cleri appendice. Clerici enim antiquitus non fuerunt ἀστυνσι ſectantes l. 52. C. de Episcop. & Cleric. c. 2. C. 16. qu. 1. quod, vt alia omittam, vel inde patet, quoniam 1) communicantes offerre debuerunt, vt hoc teſtimonio ſuo comprobat HIERONYMVS apud GRATIANVM c. 6. C. 16. qu. 1. & 2) peccantes eos poena exſpectauit ἀφοριμὸς, cum contra in clericos delinquentes καὶ ἀφειρεῖς fuerit ſtatuta, denique 3) clericis coniugia fuere permiſſa, a quibus monachi ita arcebantur penitus, vt vel coeptum rite coniugium monaſticae vitae profeſſione ſoluendum fuerit. l. vlt. C. de Episc. & Cleric. Nou. 5.

§. II.

Et diſpoſuiſſe monachos antiquitus de bonis ſuis omnimode ex l. 13. C. de SS. Ecclef. l. vn. C. Theod. de bon. Cleric. & Mon. & euidentius adhuc ex Nou. 76. c. 1. doceri poſſumus, ſed, qui hanc conſuetudinem poſtea ſuſtulit, IVSTINIANVS fuit, quem, vt ita ſancirer, mouiſſe legimus, (a) quod cum corpore & anima ipſo ingreſſu ad monaſterium, ſe ſuasque ſubſtantias DEO dedicare debent religioſi, adeoque domini harum ulterius non exiſtere poſſunt. Hinc eſt, vt qui religioſae huius vitae deliciis

deliciis capiebantur, siue viri, siue mulieres, nec tamen successione sua cognatos suos fraudari volebant, antequam *ἀποκηρία* ingrediebantur de testamento condendo curam habuerint. (b) Postea vero IUSTINIANVS edita *Nou. 123. c. 38.* res quidem eius, qui monasterium intrauerit, liberis non exstantibus monasterio, quod ingreditur, addixit, de iis autem, qui liberos habent nec ante susceptam tonsuram debito modo bona inter eos diuiserunt, ita disposuit, vt etiam post susceptam monachalem cucullam inter liberos adhuc bona diuidere possint, modo virilem sibi retineat pater, quae monasterio competat, quam deinde constitutionem suo calculo firmavit LEO noster, id addens, vt etiam quantum ad eas res, quae post coeptam vitam monasticam acquisiuit, de huius testamento statuere possit, triens autem monasterio applicetur.

(a) Falsum enim est, & *ἀπιστορίαν* arguit, quod pedarii interpretes sibi persuadent, votum paupertatis, quod suscepto habitu monachali edere debent noui in his sacris castris tyrones causam abrogandae huic consuetudini praebuisse. Tale enim votum, quod tempore fere IUSTINIANI in occidente in monte Cassino primus forsitan parturiuit almfiscus ille, vt passim audit, monachorum praeceptor, Benedictus Nursinus, apud Pontificios in numerum diuorum relatus, in oriente tunc temporis, nondum notum fuisse vel inde patet euidentissime, quod longe post IUSTINIANVM LEO noster edixerit, *illum minus recte statuere, qui diceret, monasterium hoc solo nomine, quod monachus sit, omnia eius bona percepturum esse, quod vero statuere rectissimum foret, si voto tali constricti tunc temporis fuissent Aethiopes: quid quod integra haec nouella rem ageret inanem, si votum hoc*

hoc iam tum fuisset in usu: nam ubi votum paupertatis, ibi sane cessat ulterior acquisitio, ergo & testatio mentis de ulterius acquisitis.

(b) Id enim consilii eis dedit Imperator *Nov. 5. c. 5.* si noluerint forte monasterium bona sua post mortem suam occupare, quod adhuc hodie inter Pontificios obtinet, quippe, apud quos nouitius prouti hereditatem ad heredes suos ab intestato transmittit, si, antequam solemnem professionem facta in monachorum familiam recipitur, factio fungitur; PEREZIUS in *Com. ad Cod. L. 1. T. 2. u. 18.* illustris BOEHMER in *Iure Eccl. p. III. T. 27. §. 18.* dissentit tamen ANDR. FACHINEVS *Controv. Iur. L. VI. c. 19.* ita quoque supremas voluntatis suae tabulas recte scribere, & scriptas iterum reuocare, vel alio modo infirmare potest, quod vtrumque tamen post susceptam religionem ei non amplius licet, primum quidem, quod, vti dictum, rerum, quas antea habuit, imposterum dominus non est, alterum vero, ne per indirectum de bonis suis disponat; vt adeo vltima voluntas professione facta conualidetur omnimode, licet instituto non statim competat ius succedendi post professionem, sed mors testatoris expectanda omnino sit ill. BOEHMER. *l. c. T. XXV. §. 19.* Vtilitas quaestionis huius sane non contemnenda in eo sese exserit, quod, quam diu viuat, testator, redditus eius bonorum per ipsum monasterio pleno iure acquirantur.

(c) Adeoque ex hac dispositione monasterium non tam succedit ab intestato, quam ex tacita obligatione inter viuos facta eius bona acquirit; quae lex, vtpote clero fauorabilis, ad *Canonizatas*, vti vocant, pertinet, *registrata* quippe in Decreto GRATIANI *c. 2. C. 19. qu. 3.* quamuis in Gallia & Belgio adhuc ius antiquum seruetur, quod non, nisi deficientibus legitimis consanguineis omnibus

omnibus ad successionem admittebat monasterium, l. 20. C. de Episc. & Cleric. adeoque haec nouella acque ac inde desumptae authenticae si qua mulier aut vir & ingressi monasteria C. de SS. eccles. ibidem ad LL. non receptas pertineat, vide DION. GOTHOFRED. in notis ad b. l. & auctores a PEREZIO l. c. n. 19. laudati. Simile quid circa non usum huius legis in Sabaudiae Ducatu obtinereprehendimus, vbi monasterium ingrediens ei plus, quam tertiam partem bonorum mobilium dare nequit, FABER Cod. def. L. III. T. 2. def. 44.

§. III.

At enim vero haec LEONIS sanctio eo minoris hodie valoris est, quod inuento paupertatis (a) voto, ad quod postea religiosorum quilibet ipso solemniter in monasterium ingressus festiuo actu sacramento adstringi coepit, quicquid rerum temporalium in bonis habent homines, id omne iis eiurandum est, atque omni proprietati aeternus nuncius mittendus, (b) hinc per conficiens sibi porro aliquid acquirere nequit monachus, adeoque nec de eo testari. (c) c. 19. qu. 2. c. 7. cap. 2. X. de testam: sed omne illud (d) quod acquirit, nulla habitatione, quomodo illud acquirat, monasterio, in quo viuit, & viuus & moriens relinquere tenetur. (e)

(a) Cum ab hoc voto res sit repetenda, Anachoretae vero, siue Eremitae professionem non faciunt, sed bona libere & acquirant & possideant, hinc eos saluum quouis tempore & integrum habere testandi ius prono aluo fluat.

(b) Immo, qui contra hoc votum ex oblationibus vel rebus ecclesiasticis sibi proprii quid comparare vellent, propter violationem voti, quo DEO & ecclesiae promissum

C

la

sa fuit paupertas, crimen sacrilegii committere dicuntur a Canonistis, adeoque honeste sepeliendi non essent, *c. 2. X. de stat. monach.*

- (c) Quid quod nec velle amplius, nec nolle habeat monachus, posteaquam religiosorum numero adscribi coepit, ut loquitur Pontifex in *c. 27. X. de Election. & Elect. pot. in VIto.* quod quidem effatum ita verissimum habent, & eo vsque extendunt, ut nec Papa fieri posset religiosus sine consensu sui superioris. ANT. FABER. *l. c. L. I. tit. 2. def. 33. n. 3.* cuius rei memoratu dignissimum exemplum habemus in Petro Rainaluccio, ordinis minorum monacho, Pontifici Ioanni XXII. a iuste irato Imperatore Ludovico Bauaro, sub nomine Nicolai V. pro auctoritate Caesarea legitime opposito, quem ordinis rector, seu generalis, (tam splendide enim res agitur monastica,) iussu suo eo adegit, ut honore triplicis coronae praeter omnem spem & opinionem afflictissimi Imperatoris iterum sese abdicarit. ALBERTIN. MVS SATVS in *Ludovico Bauaro ap. MVRATORIUM T. X. p. 782.*
- (d) Omne plane, praesens & futurum, operarum quoque obventiones, & alia lucra obtingentia, v. g. legata, donata, inuenta, adeoque etiam commoditatem vsus fructus & emphyteuseos priuatae, fideicommissa, & quidem ad vitam professi, quod speciali decisione illustravit ANT. FABER *loc. cit. L. VI. Tit. 22. c. 2. d. 26. p. 723.* licet hoc de fideicommissis familiae minus recte affirmaretur, Ill. BOEHMER in *iur. Eccl. L. II. T. 27. §. 26.* Immo acquirit monasterio suo ipsa immobilia monachus, si modo monasterium ipsum talium sit capax, qualia regulariter non sunt mendicantium, quippe quae ex decreto Francisci, auctoris sui, ne quidem in communi bona possidere queunt. Hinc est, cur monasterium ingresso ne quidem

in gratiam consanguineorum suorum hereditati renunciare liceat, Ill. BOEHMER *l. c. L. III. T. 29. §. 19.* An autem ideo capitis deminutionem patitur, qui monachus fit? ita quidem videtur ACCVRSIO; mihi non idem, quia non omnis status mutatio capitis minutio est, & etiam ius legitimarum hereditatum monachis legibus relictum manlit. *l. ultim. C. de Episc. & Cleric.* iunge IACOB. CVIAC. *in Exposit. ad non. 5.*

(e) Immo licet aliquid proprii ex speciali archimandritae sui permissione interdum habere possint monachi professi; (quod etiam sibi ab initio reservare possunt, dum ne per modum pacti id fiat, FABER. *in Cod. def. forens. L. i. tit. 2. def. 30. n. 1.*) tamen de eo cum effectu testari non poterunt, etiamsi in id speciatim consentire vellet superior, cum testamenti factio non priuati, sed publici iuris sit, *l. 3. ff. qui testamenta facere possunt* nec ullius priuata conuentione aut consensu eis indulgeri queat testandi licentia, quibus lege adempta est, *arg. l. 6. pr. ff. eod.* Hinc maxime Equites militarium ordinum per indulta, qualia autem a Papa ipso, vel a summo Poenitentiario peti debent, non ab alio, FABER. *l. c. def. 33. n. 4.* sibi prospicere solent, vt dispensatione circa testamenti factionem a voto liberentur, quale quidem papale priuilegium Equitibus S. Iacobi de Calatrava & Alcantara in Hispania intuitu testamenti factionis a Gregorio XIII. Pont. max. anno 1576. concessum ex MENDONE *de ord. milit. refert* Ill. BOEHMER *l. c. Lib. III. tit. 25. §. 24.* quo quidem indulto ad disponendi ius obtinendum adco opus est, vt nec Episcopus, qui regularis est, testamenti factionem habere possit, nisi a voti sui religione liberum eum pronunciarit Papa Ill. BOEHMER *ibid. §. 16.* Hoc vero impetrato licita sunt omnia, cum de potestate sacrosanctae sedis dubitare sacrilegii instar sit. *arg. l. 5. C. de diuers. rescript.*

EXERCITATIO III.

OCCAS. NOV. VII. VIII.

§. I.

Apostasia ex mente iuris Canonici triplex est (a) LAN-
CELOTTVS in *instit. iur. Can. L. IV. tit. 4. §. 14.*
Non enim saltim qui agnitam semel fidem Christianam
abnegant, & ad nefarias Iudaicae vel paganae super-
stitutionis (b) ritus transeunt, Apostatae dicuntur; arg.
c. 24. C. 2. qu. 7. c. 4. X. de Apostat. & reiter. bapt.
verum referuntur etiam ii in hunc censum, qui quidem
in fide catholica manent, sed praecepta, iussiones & de-
creta canonum negligunt, arg. *c. 23. dict. C. 2. qu. 7.*
nec non ii, qui relicto clericali ministerio & ordine,
quem susceperunt, *c. 1. & 3. X. eod.* aut statu obser-
vantiae regularis, cui voto adstricti sunt, ad saecularem
vitam transeunt, adeoque fidem DEO & ecclesiae da-
tam irritam faciunt. *c. 6. X. eod. c. 20. X. de regularibus*
& transeunt. ad relig. c. ult. dist. 50. Prior dicitur Apo-
stasia perfidiae, altera inobedientiae, & tertia irregulari-
tatis. Ultimam in praesenti exercitatione paucissimis
evolvere propositi nostri ratio iubet.

(a) Alii quidem quadruplicem esse Apostasiam statuunt,
THOMASIVS in *diff. de desertione ordinis ecclesiastici* sed
res ad idem redit, eum Apostasiam ab ordine sacro & a
religione monastica, quam quidem nos pro vna specie
habemus, ut sciunctas tradant.

(b) Si

(b) Si quis igitur Pagana, Iudaica, vel Turcica sacra amplecteretur, aut, quod de magis olim credebatur, dummodo vere existat tale crimen, pactum cum diabolo iniret, SCHILTER *in Ex. ad ff. Ex. XXXVIII, th. 32.* aut denique repudiato omni veri Numinis sensu, eiurataque DEI notitia, quatenus etiam naturaliter cognoscibilis est, peruerfas Atheorum persuasiones adoptaret, THOMAS *in not. ad Lancelor. L. IV. Tit. 4. n. 217.* is denique ex sententia iuris Canonici Apostasiam committeret, neutiquam vero, si quis ab orthodoxa fide ad haereticos deflecteret. Vnde immane quantum errent, & a suis ipsius dogmatibus recedant Pontificiorum Theologi, qui nos, quos facta superioribus saeculis per Diuum LUTHERVM sacrorum repurgatio a placitis Romanensibus seiunxit, Apostatarum nomine proscindunt traducuntque, tales namque non essemus, si vel maxime in fide nostra, quod neutiquam vero eis concedimus, erratum quid esset, cum nemo Apostata sit, qui adhuc in religione Christiana manet, neque sacrum initiationis Sacramentum profanat. Sed couincia haec ipsi damnant quotquot sunt inter eos moderatores. Id vnum igitur obiter hac occasione moneo, semper haec diuersa fuisse a se inuicem, quicquid ex interpolata *l. 3. C. de Apost.* adferant dissentientes, apostatam esse, & esse schismaticum, quorum illi quidem perditum & sacrum baptismum profanantes, hi vero lapsi siue errantes dicebantur, *dist. l. 3. C. de Apost.* his poenitentibus succurrendum esse adhuc censetur, *l. 4. §. 6. C. de haeret.* illis autem, qualemcumque etiam ob commissum scelus cordis contritionem ostendant, numquam ignoscendum commissum flagitium. *dist. l. 3. de Apost. l. 8. inf. C. de summa Trinit.* quae facuitia tamen, uti demum temporibus THEODOSII, cum iam multum deflexerant ab antiqua pietate Christiani,

ni, incrementa coepit, ita aequae improba, aequae peruersa, aequae Christiano nomine indigna est, quam varia illa poenarum crudelissimarum genera a peruerso Clero ad propagandam fidem Christianam, coercendasque haereses posterioribus saeculis excogitata.

§. II.

Et quidem nascenti iam, vel saltem in meliorem ordinem redigi coepto monachatu eam legem dictam fuisse deprehendimus, ne, qui ad hanc viuendi rationem solemni voto sese adstrinxit, ad saeculum denuo reuerti queat, quod ex natura voti suo iam aeuo deduxisse AVGVSTINVM, & tamquam insignem impietatem clericis suis, quibus more monastico viuere persuasit(a), sub ipsius salutis aeternae iactura inculcasse, THOMASINVS *P. I. de veter. & nou. eccles. discipl. L. 3. c. 3. §. 6.* obseruauit, qua in re postea imitatore habuit BENE-DICTVM, uti illud ex HOLSTENO & NATALI ALEXANDRO probat illustris BOEHMER *in iure Eccles. C. III. Tit. 31. §. 33.*

(a) Hinc probabile omnino est, AVGVSTINVM neminem inter Clericos suos recepisse, nisi, quem hoc voto prius constrinxerat quam arctissime, quamuis hoc expeditum nondum aut decisum sit, primusne fuerit AVGVSTINVS, qui ad votum huiusmodi suscipiendum obligauit alios, an potius iamiam ante ipsum forsitan ex instituto PACHOMII *μονάζοντες* haec religio tenuerit; mihi sane videntur haec vota AVGVSTINO longe vetustiora,

§. III.

§. III.

Cum autem hi sanctissimi patres sub grauissima diuinae indignationis comminatione suos a desertione religionis monasticae arcere ita & deterrere niterentur, postea IUSTINIANVS (a) Imp. temporalem etiam poenam iis dixit, qui facinus tale perpetrare auderent, experientia forte doctus, ita comparatam esse peruersam plurimorum hominum naturam, vt temporales magis multas, quam aeterna supplicia reformident. Hinc monachum aequae ac clericum desertorem ordinis ecclesiastici, aut curiae cum omnibus bonis suis addixit, aut, si inops esset, ad officialem fortunam damnauit. *l. 53. §. 1. C. de Episc. & cleric. nou. 6. c. 7.* quam legem quidem postea quoad monachos iterum mutauit mitissimus princeps, & coenobitam abiecta stola siue tribonio ad saeculum abeuntem, si quidem prima vice commisisse tale apostasiae crimen deprehenderetur, memorem saltim esse iussit, grauissimam se DEO pro hoc scelere daturum fore satisfactionem, res autem, quas-cumque habuit, dum monasterium intrabat, ita domini iure monasterio addixit, vt nihil penitus inde seruare sibi potuerit apostata, *nou. 5. c. 4.* ipsum denique monachum desertorem episcopo ita commendauit, vt de nouo monasterio mancipetur, & quicquid proprii imposterum acquireret, id omne huic monasterio relinquere cogatur, ex quo demum rursus profilire ausus iudici prouinciae, in qua inuentus, ita addicatur, vt officialium numero adscribi seu connumerari (b) ab eo possit. *nou. 123. c. 42.*

(a) Primus

(a) Primus non fuit IUSTINIANVS, qui ita coërcendam duxit sacri ordinis desertorum impietatem, sed fecisse illud iam ante eum ARCADIVM & HONORIVM ipsemet profitetur *dict. l. 53. §. 1. C. de Episc. & Cler.* nil ideo heic IUSTINIANO tribuendum est, quam quod in vsum reuocauerit legem contraria consuetudine obliteratam.

(b) Ita loco vocis *commoneat*, quae in vulgaribus Corporis iuris exemplaribus h. l. deprehenditur, legendum, atque poenam monacho desertori dictam interpretandam esse, vel solum, quod in originali deprehenditur, Graecum vocabulum *συναγωγής* monet, poenae enim species interdum erat, corpori alicui addici; Quod vel ex *l. 2. C. de apparit. Praef. Urb. L. XII. tit. 54.* colligas, vbi vetitum, ne Vrbanicani, id est, officiales seu apparitores praefecti Vrbi, qui pecuniam publicam ex arca frumentaria pistoribus frumento publico emendo adnumerant, eos concutiant, sub poena, vt concussores huiusmodi corpori pistorum perpetuis nexibus addicantur. Sic etiam Christianos ab impiis principibus poenae loco curiis addictos fuisse testatur CASSIODORVS I. *Tripartitae 9. & 6. c. 7.* BARNAB. BRISSON. *Antiq. IV. 18.* Diximus autem interdum huiuscemodi additione poenae speciem fuisse, in vniuersum enim verum hoc non est. Sic cum omnis poena deteriorem eius, qui punitur, non meliorem conditionem facere debet, non sic poenae specie cohortales addicentur curiae, *l. 38. C. de Decur. L. X. tit. 31.* vel suarius pistrino *l. 19. C. de poenis*, quia hoc genere poenae rei conditio deterior non redderetur.

§. IV.

Sed iniquior visa fuit haec poena LEONIS Imperatori,

ratori, quam quae probari suo calculo posset. Sicuti enim ipsum monachatum pro saeculi sui superstitione ceu coelestem militiam suspexerat, ita non poterat non improbare, vt receptus semel in diuina castra & sacris DEO militantibus legionibus addictus in mundanis militiis collocetur de nouo. Qua in re ex principiis persuasionis illius, in qua educatus fuerat optimus princeps, non adeo ineptum est eius ratiocinium, vitam monasticam non exui, nisi ab eo, qui mundanae voluptatis oestro percitus, huic igitur longe durius fore, arctioribus pristinae vitae cancellis iterum mancipari, quam recipi ita in profanorum statum, & adscribi cohortalium coetui, immo monachos claustralem vitam fastidientes magis hoc ipso poenae genere ad delinquendum inuitari posse, quam a tali crimine deterrerì, cum enim scian, tentato secunda vice flagitio viam sibi certissimam ad saeculi illecebras aperiri, eo magis id nunc acturos fore homines perditissimos, vt quod semel quidem irritum factum, consilium nouo iniquitatis molimine tandem ad opatum scopum perducant, hinc imperiali edicto sanciuìt, vt profugus monachus quouis tempore (a) monasterio ex quo improbe aufugerit inuitus etiam reddatur.

(a) Est enim & apostasia ex illis delictis, quibus praescribitur numquam. *l. 4. C. de Apostat.* quoniam quam diu viuit Apostata delictum non dum est consummatum, sed tota die repitur, praescriptio aut inuicem currit crimine nondum absoluto.

D

§. V.

§. V.

Atque hoc quidem iure adhuc hodie suo quodam modo vitur Romana ecclesia, licet seuerius animaduerti soleat in huiusmodi Apostatas, qui ordinem deferunt, ob criminis atrocitatem, quam vt sola mancupatione & retraditione profugi monasterio facta tale expiari possit scelus, iique easdem fere poenas sentiant, quae haereticis dictae sunt. Qui vero religionem monasticam exuunt, perpetuo carceri includi solent, *CORVINVS in instit. iuris can. L. IV. tit. 9. §. 8.* nisi aliquis ex iusta causa, (a) nec priuato ausu, sed impetrata a Pontifice dispensatione ad saeculum transiret. Cum & hic Papae approbatio, consensus & auctoritas, quae quadrata rotundis aequare, & quodcumque velit, sanctum facere potest, *IOH. DAMHOVDER in praxi rerum Crim. c. 61. n. 67.* omnino id efficiat, vt talis Apostasia extra crimen sit. (b)

(a) Tales causae, cur aliquis a vita laica & ascetica recedere possit, variae esse queunt. Pontificii etiam huc eum casum referunt, si quis quasi per vim & impressionem metumque reuerentialem, & ante legitimos annos, professionem emisisset. *c. 8 & 9. C. 20. qu. 1.* diximus autem vim hic aut metum concurrere debere; regulariter enim, qui a parentibus monasterio sunt traditi, aequae permanere ibi debent, quam, qui propria professione se monasterio mancuparunt. *c. 2. seqq. dist. C. 20. qu. 1.* coactio vero absoluta impedit obligationem. *dist. c. 9. C. 20. qu. 1. c. 3. X. de baptism. & eius effectu. c. 14. X. de sponsal. & matrim.* Inter magnates & illustres personas licitae huiusmodi apostasiae exempla adhuc hodie interdum

terdum occurrere solent, cum primis quando ad suscipiendum regimen & tutelam auitorum territoriorum ex ordine successorio vocantur. Nec desunt, qui lautissimas praebendas ecclesiasticas, immo ipsam cardinalitiam dignitatem resignarunt, & postea saeculares facti in acquisitis a maioribus suis principatibus succedere, quam quidem dispensationem eo facilius promptiusque Pontifex maximus tunc petentibus impertire solet, si ex edicto successorio forsitan alius quispiam dissidentium a Romanensibus sacrorum propugnator vocaretur, qui vero per has Sedis Apostolicae indulgentias excludi adhuc ab agnato Catholico posset; nam & hic merito Vicario Christi cura incumbit, ne quid Christiana religio detrimenti patiatur, aut gliscenti haeresi latius sese extendendi infelix occasio detur; & quae sexcenta alia huiusmodi commenta esse poterunt. Immo, licet vt sacrilegus capitali poena plecti debeat, quisquis vel attentare saltim sacras virgines matrimonii iungendi caussa ausus fuerit. *l. 5. C. de Episc. & Cleric. quae inter canonizatas est per c. 3. C. 36. qu. 2.* & qui vel volentem monialem matrimonio sibi copulare tentauerit, pro tam nefandissimi criminis atrocitate ex decreto Symmachi Papae a sacra communione suspendendus sit. *c. 2. d. C. 36. qu. 2.* ipse tamen, quisquis fuerit, Pontifex, siue Lucius III. siue Urbanus III. forsitan ne Tancredus Siciliae regno potiretur, Constantiam, Rogerii regis filiam, velatam iam atque DEO legitime consecratam, e monasterio Panormitano eduxit, & Henrico VI. Imperatoris Frederici I. Barbarossae filio, hac conditione, vt vtriusque Siciliae regnum dotis nomine vindicaret, thori sociam adiunxit, modo fabula vera sit, quam NICOLAUS SPECIALIS & RICORDANVS MALESPINI, grauissimi scriptores, vna cum PLATINA nobis narrarunt, BARONIUS contra T. XII. *Annal. ad*

a. n86. n. 25. p. 803, vt falsam explodere voluit. Quicquid autem sit, nihil hic fecisset Pontifex, quod facere non potuisset, si verum est decantatum illud Canonistarum brocardicum: pontificem nullis plane legibus teneri.

(b) Quare & is, cui ita de monasterio vel sacro ordine exire conceditur, monachus numquam fuisse videtur, hinc omnia iura per monachatum amissa quasi iure postliminii recipit, adeoque & hereditatem atque bona paterna recuperat, vti id exemplo monialis cuiusdam sacculo iterum restituae comprobatur, & latius deducit ANT. FABER, in *Cod. Decif. L. 1. T. 2. def. 32.*

§. VI.

Placet huic argumento quasi cosophonis loco quaestionem non ignobilem subiungere, an Senatus consultum de fugitiuis ab interpretibus recte etiam extendatur ad monachos fugitiuos, adeo vt abbas hoc persequendi remedium erga receptatores eorundem de iure instituere possit? Et non posse illum de iure ad Protestantium sacra abeuntes monachos suos vindicare, vel ad priora claustra inuitos obtorto collo rapere, multo minus autem statui cuiquam imperii, qui illos in tutelam suam reciperet, in superioribus dicasteriis litem ideo mouere, inde satis superque patet, quia ex decreto pacis religiosae & Osnabrugensis cuius in imperio Germanico viuenti integrum est, a.) transire ad cuiusuis ex tribus illis toleratis religionibus castra adeoque illud amplius poenae non subiaceret, spretis tenebris micantissimum Euangelii lumen sequi; Sed licet haec in thesi sint verissima, infelices tamen eos putarem

rem, qui casu forte iterum in manus e quibus ita aufugere voluerunt recidunt, quoniam, quod facile credendum, et hic omnino ira fortior admotas has rationis habenas spernet facile.

(a) Immo hoc ipsum postulare decantatissimum illud *reser-
uarum ecclesiasticum* quis non videt? nam & ad monachos hoc quicquid est priuilegii recte extenditur.

EXERCITATIO V.

OCCAS. NOV. XC.

§. I.

Magno odio expositas antiquitus fuisse secundas nuptias, res est eruditis omnibus notissima. Dixerunt eis poenas varias non patres tantum ecclesiae, verum & ipsi imperantes a) improbarunt eas multiplicibus parum honorificis elogiis, immo diris fere deuouerunt, quod praesenti hac exercitatione paucissimis enotare lubet.

(a) Sed caue confundas ratiocinia, quibus ab vtraque parte oppugnatae fuere secundae nuptiae. Legislator enim noster IVSTINIANVS, ahaeque integrae gentes secundas nuptias cohibent ex politicis rationibus, quod tristissimis exemplis edocemur, quantum & patrimonii & amoris atque indulgentiae decrementum saepe sentiant prioris coniugii liberi, si accensis taedis nuptialibus vel trux aspectu vitricus, vel iniusta nouerca ad aedes suas deducitur; hinc adeo absurda non est legum nostrarum philosophia, *contristari procreantam sobolem secundis*

D 3

cundis parentum suorum matrimonii, Nou. 22. c. 20. §. 1. & eum duntaxat liberos amare, qui ad ulteriora vota non transiit, l. 2. §. 3. C. de sec. nupt. quippe quibus exhonoretur multum prioris tori soboles, dict. Nou. 22. c. 23. cum mulieres non solum res filiorum nouis maritis, sed etiam vitam addicere soleant, l. 22. C. de adm. tut. vel curat. & parentes uoculis instigationibus delinimentisque corrupti plerumque maligne circa sanguinem suum iudicium ferant. l. 4. ff. de inoffic. test. Patres contra ecclesiae, licet non ex fallā illa & recentiori quorundam haeresi, quam IOANNES DE NEVIZANIS in sylua nuptial. L. 2. num. 31. & 32. refert, ac si nimium secundis nuptiis anima defuncti coniugis contristetur, tamen ex erronea plane & fallā hypothesi scrupulum iniecere secundo nubentibus, rati videlicet, sibi que ob adfectatum continentiae studium, cuius in fuga nuptiarum maxuma sanctitas posita erat, firmissime persuadentes, impudicas plane & Christiano homine indignas esse secundas nuptias, qui sicuti unum DEVM, ita etiam unum matrimonium colere debeant TERTVLLIAN. L. 1. de monogamia, hinc & factum, ut eas, tamquam quae multum fidei detrahant, multumque sanctitati obstrepant, passim debilitatem, incontinentiam, dedecus voluptuosum immo honestam fornicationem, stuprum & speciosum adulterium, dixerint quod IOANNES CHRYSOSTOMVS C. 31. qu. c. 9. & edictum illud ATHENAGORAE: ὁ δευτερος γάμος εὐπρεπής ἐστὶ μοιχεία, ut breuitatis studio de aliis testimoniis coaceruandis otium nobis faciamus, euidenter probant. Quauis ingenue fatendum, D) vti in aliis, ita & hic non eandem semper ecclesiae patribus sedisse mentem, & fuisse, qui maledico hoc dente in censendis secundis nuptiis caruere omnino, quorum vnum saltim diuum HIERONYMVM nominabo, qui praeter ea, quae in C. 27. qu. 2 c. 13. super hac quaestione disputata ab eo legimus, ita ad Pammachium: non damno inquit, bigamos, immo nec triga-

mos, & si dici potest, octigamos. Idem ego, pergit, nunc voce proclamo libera, non damnari in ecclesia bigamiam, immo nec trigamiam, & ita licere quinto & septimo & ultra marito nubere. Quam sententiam etiam decreti compilationi inseruit GRATIANVS C. 31. qu. 1. c. II. & cum qua egregie conspirant, quae ibidem c. 12. & 13. ex AVGVSTINO profert. II.) Non eundem semper ab iisdem ipsis, quos nuptiis secundis tantopere aduersos fuisse hinc inde deprehendimus, obseruatum fuisse rigorem, sed, quod in aduocatis alias carpere, solent viri boni & graues, aut forsitan (si modo id citra iniuriam de hominibus tanto sanctitatis odore, seu potius pietatis praesumptione orbi terrarum & posteritati commendatis cogitari poterit,) calamo venali vsos esse, aut sane numquam ita in suas iurasse sententias, vt religioni sibi duxerint, prout res vel occasio tulerit, iterum ab iisdem recedendi. Saltim IOANNEM CHRYSOSTOMVM longe cautius locutum esse cum alibi, tum potissimum in epistola quadam ad viduam iuniorem de non iterando coniugio, ibique secundum matrimonium fornicationem esse perspicue negasse, obseruarunt iam eruditi.

§. II.

Equidem poenas ciuiles, quae frequentes tum in Codice, tum in Nouellis Justinianeis occurrunt, heic non tangam, reseruandas potius alii occasione & liberiori paululum otio. Ecclesiastica erit, ad quam commentari me iubet in fronte huius exercitationis laudata LEONIS nostri constitutio, qua si umquam alibi, certissime sane prodidit LEO, facilius saepe hominibus eruditis esse pulcre de virtutibus philosophari, quam, quae re-

cta

Et ita & laudabilia cognoscit eorum intellectus, sequi sponte, & constanti ac perpetua voluntate peragere. Imponit enim hac imperiali sanctione tertio nubentibus poenam a.) sacri Canonice b.) obtusus princeps, ratus, eos, qui saepius ita Hymenaeo litant, rem plane agere turpissimam atque *hominis mente ac ratione praediti praestantia adeo indignem, ut vincatur plane a brutis nonnullis coniugis mortem perpetuo moerore dolentibus,* exemplo forsitan a turture deducto, quod, num verum sit, naturae mystis & scrutatoribus discutere lubenter relinquamus, nec enim nostri fori esse in hoc inquirere facile intelligimus. Sed ut ita scribens, *sequi ea, quae spiritui placent,* elatus sapientia sua Princeps sibi persuaserit, omni tamen philosophiae suae & cognitionis rectitudine tantopere animum, qui natura sua facillime nititur in vitium, & semper cupit negata, refrenare non potuit, quin ipsemet ad quartas usque processerit nuptias, c.) adeoque calculo suo probarit, etiam prudentibus id contingere posse, quod de Medea poeta cecinit, ut videant meliora probentque, deteriora sequantur.

(4) Et hic lapsus Ecclesiae animadvertere liceat. Cum enim quondam Nouatiani, Montanistae, Cataphryges, aliique, quos de haeresi damnauit purior Christianorum coetus, in puniendis iis, qui secundis votis thalami confortem quaesierant, longe seueriores essent, immo nequidem amplius cum iisdem communicare voluerint, id ansam praebuit Patribus Nicaenis, ut quoscunque ex sectis Nouatianorum ad orthodoxam ecclesiam redeuntes clero non prius adscribi passi fuerint, quam expressis verbis

verbis promississent, secum secundo nubentibus communionem imposterum seruatu-
ros.

(b) Intellige *Can 3. & 7. NEOCAESARIENSIS SYNODI*, qui canon exstat in *c. 8. C. 31. qu. i.* Grauius quidem hoc edictum in *LEONE* improbat *ALBERICVS GENTILIS*, grauius sane & eruditissimus suae tempestatis Iuris Consultus, in libris suis *de nuptiis* mira rerum ac argumentorum elegantia & haut vulgari eruditione scriptis. Sed non est, cur succenseat optimo Principi *GEN- TILIS*. Neque enim *LEO* solus fuit, qui tertias aut quartas nuptias improbauit, sed fecere id iam ante eum tum alii imperantium, quos inter etiam eius parens, *BASILIVS MACEDO*, de quo in iure Graeco Romano constitutio exstat, qua expresse dicitur, *ut quarta nuptiae non solum pro nullis habeantur, nec liberi ex iis procreati pro legitimis agnoscantur, verum ut & ipse, qui eas contrahit, poenis pollutorum scortationis sordibus subiiciatur, eiusmodi videlicet personis a se inuicem separatis, tum praecipue ecclesiae patres, ut, cum ex horum mente haec omnia scripserit, solus vapulare a viro doctissimo non debuerit.*

(c) Vixerat in sterili connubio *LEO* cum tribus prioribus augustis vxoribus. Sed valde flagrabat desiderio procreandae sobolis, hinc quartam toro induxit coniugem, existimans forsitan, licere sibi, quae lubent, omnia, & Imperatorem se esse, qui aliis quidem leges dare possit, iis autem teneatur neutiquam. Sed aegre hoc tulit *Nicolaus*, Patriarcha Constantinopolitanus, & pro ea, quam tunc temporis iam, pessimo exemplo, sibi sumferant, viri ecclesiastici potestate, Augustum sacris interdixit, quod vero prorsus impune non tulit summus sacerdos, proscriptus ideo a Caesare, qui iniuriam hanc

E

&

& intempestiui zeli nouitatem grauiter, vti par est, atque moleste tulit, eoque magis iustissima indignatione brutum Patriarchae fulmen spernere poterat, cum nihil hic contra diuinas leges & perpetua sacrae paginae edicta commissum a se fuerit. Rem omnem fulius narrat CONSTANTINVS PORPHYROGENNETA in quadam nouellarum suarum ap. IOANNEM LEVNCLAVIVM in *Iuris Graeco-Romani Tom. I. p. 103.*

§. III.

Neque vero sequentibus saeculis ab hoc erga secundas nuptias odio adeo recesserunt prorsus Romanenses, vt amplius plane nulli eius effectus adhuc hodie occurrant. Hinc non solum ex laudato supra *can. 3. et 7. CONCILII NEOCAESARIENSIS* id inter eos seruatur, vt interesse non possit conuiuium secundarum nuptiarum presbyter, (a) verum ex decreto *VRBANI III Pontificis c. 3. x. de secund. nupt.* etiam hierologia et sacerdotali benedictione (b) priuantur secundo nubentes, ipsique secundum matrimonium sacramenti defectu laborare dicitur, *quia unitas ecclesiae vni Christo est subiecta, bigamus contra carnem suam in plures diuisit.* Immo, quod iam in spuriiis illis, quos vulgo Apostolicos nominant, canonibus *c. 16. prouisum (c) qui post baptismum duabus implicatus fuit nuptiis - - - is episcopus, aut presbyter, aut denique in consortio sacerdotali esse non potest.* (d) Inter Protestantes autem nihil tale obtinet, et pari honestate secunda, tertia, quarta et ulteriora matrimonia contrahuntur, ac quidem initum fuit primum.

(a) Idque

(a) Idque ex ratione a sacris Senatoribus addita *ἐπεὶ μελά-
νοιαν, αἰθέριος, ἴδ' ἀγάμει ἴδ' ἐσαυ ὁ πρεσβύτερος ὁ δὲ αὐτῆς ἐστι-
ἀσεως συγκαταλέμενος ἴδ' ἰσ γάμοις.*

(b) Quod iterum ex ratione plane inepta constitutum, *quia
cum semel benedicti fuerint, huiusmodi benedictio iterari non debet.*
Quod fallē satis & ex merito perfrinxit ZIEGLERVS in not. ad
Lancellorum L. II. tit. 16. §. 26. dum non personis tantum, sed ip-
si coniugio benedicatur, nec personae antea benedictae
talis benedictionis vis inhaereat, quae alteri statim com-
municari possit, quemadmodum virtus aquae benedi-
ctae ad aquam non benedictam per solam confusionem
transit. Sed talis est vniuersa fere Iuris Canonici philo-
sophia, vt semper ibi frigida pugnent calidis; humen-
tia siccis; mollia cum duris; sine pondere habentia pon-
dus.

(c) Id quod etiam repetitum c. 1. dist. 33. Sed inquis, cur ver-
ba adduntur, *post baptismum?* responsum cape ex C. 2.
Dist. 26. *quia in baptismo peccata omnia dimittuntur*, adde e-
tiam ad hunc rigorem eo melius cognoscendum totum
M V *ritulum X. de bigam. non ordin. & l. 3. §. 4. C. de sum. trinit.*
vbi inter alia Irenaei crimina etiam recenseri videbis,
quod post binas nuptias apud Tyrios Episcopus fuerit fa-
ctus. Paganizar autem, quod pace sedis Apostolicae di-
xerim, institutum hoc. Nam Pontifex Maxumus et
Flaminica nubebant semel. Cereris sacerdotes viuen-
tibus etiam et consentientibus viris amica separatione
viduabantur. TERTUL. *dist. lib. de monogam.* et fortunae
muliebri coronam non imponebat nisi vniuira, sicut nec
matrimatutae.

(d) Argumento desumpto a sacerdotio Iudaeorum, *Leu. XXI
14.* quod dictum tamen ad Pontificem maxumum saltim
E 2
restri-

restrictum esse voluit sanctissimus legislator, vti id etiam perpetuo ita obseruauerunt Iudaei, SELDENVS *de muliere Hebr. L. I. c. 7.* Non autem video, cur adeo feuerae sint leges, vt, qui viduam duxit, vel repudiatam ab alio, vel defloratam a sacerdotio arceatur. *Nov. 6. c. 1. §. 3. Nov. 22. c. 42. & quae inde sumpta est auth. mulro magis C. de Episc. & Cleric. Nov. 121. c. 1. pr. nov. 137. c. 2.* adde etiam ex GRATIANI *Decreto c. 2. Dist. 33. c. 12. Dist. 34. c. 8. Dist. 50. c. 3. & 7. X. de Bigam. non. ord.* praesertim miror iuris Canonici dispositionem quoad defloratam ab alio, eamque eo magis miror, cum tantum sacratissimi Pontificis rigorem erga deuirginatas & compressas mulierculas, vel potius innocentes earum, si quos forte inueniunt, maritos, in iis Legibus, quae alias meretricem e lupunari extrahere & vxorem ducere ad opera charitatis cum promissione remissionis peccatorum referunt. *c. 20. X. de spons. & matr.* vix ac ne vix quidem quaesierit aliquis. Sed manum de tabula. O felices nos, inno felicissimos, qui adferri per DEI gratiam purioribus sacris crassa haec philosophemata tuto ridere possumus.

FINIS SPECIMINIS I. EXERCITATIONVM
AD CONSTITVTIONES NOVELLAS IM-
PERATORIS LEONIS PHILOSOPHI.

00 A 6454

ULB Halle

3

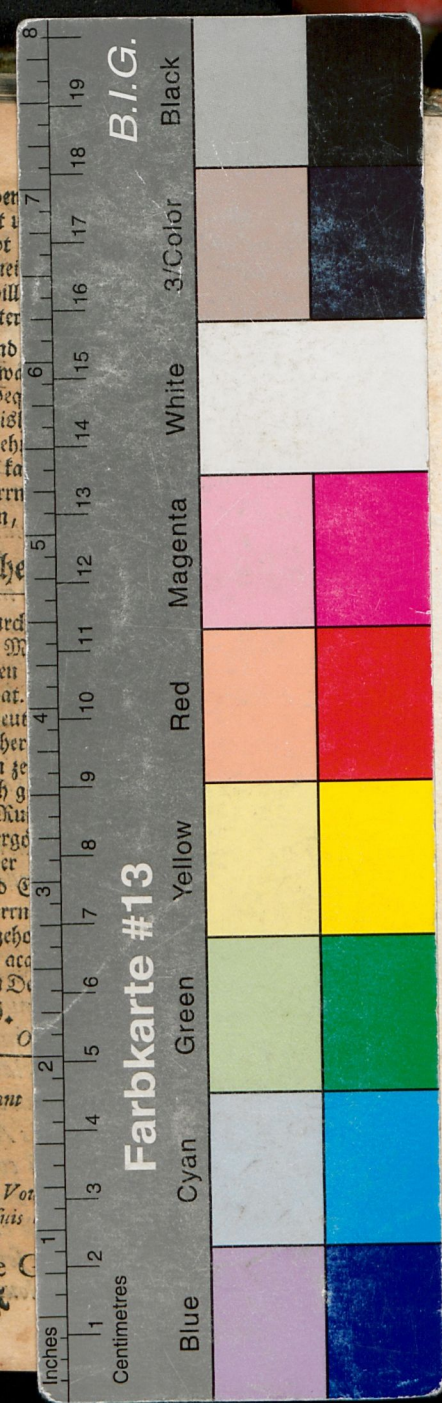
002 935 880

sb.

VDTX

4

Q. D. B. V.

EXCURSIONES IN ARGUMENTA NONNULLA
EX VTROQUE IVRE

INTER TVMVLTVARIAM LECTIONEM

NOVELLARVM QVARVM-
DAM IMP. LEONIS DICTI
PHILOSOPHI

INSTITVTAE
ET
EX DECRETO MAGNIFICI ICTORVM ORDINIS
PRO SVMMIS IN VTROQUE IVRE
HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS RITE
OBTINENDIS

AD DISPVTANDVM PROPOSITAE

A

CHRISTIANO LVDOVICO SCHEIDIO

A. D. VII. SEPT. CID IO CCXXXVII.

GOTTINGAE,
APVD J. C. L. SCHVLTZIUM,
ACAD. TYPOGR.